

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8382/03

בפני: כבוד הנשיא א' ברק
כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כובד השופטת מ' נאור

המערער: איאד חילף

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דין בית המשפט המחוזי בחיפה
מיום 7.9.03 בע"פ 376/01 שניתן על ידי כבוד
השופט רון שפירא

בשם המערער: עו"ד משה מרוז

בשם המשיבה: עו"ד עמית מררי

פסק-דין משלים (לענין העונש)

השופטת א' פרוקצ'יה:

1. לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה בת.פ. 376/01 (כב' השופט ר. שפירא) אשר על פיו הורשע המערער בעבירות הריגה, נהיגה במהירות מופרזת, נהיגה במהירות בלתי סבירה, אי האטה וסטייה מנתיב הנסיעה. על המערער נגזר עונש מאסר בפועל של 36 חודשים ומאסר על תנאי ל-12 חודשים. כן נפסל המערער מהחזיק רשיון נהיגה לתקופה של 20 שנה.

2. המערער הואשם בכך כי ביום התאונה בשעות אחר הצהריים המוקדמות, נסע ברכב מסוג וולוו בנתיב השמאלי בכביש מס' 85, הוא כביש המחבר בין עכו לכרמיאל. בכביש זה 4 נתיבים – שניים לכל כיוון. המערער עקף במהירות גבוהה רכב שנסע לפניו בנתיב סמוך וכתוצאה מנסיעתו המהירה פגע באי תנועה, איבד את השליטה

ברכב, עבר מעבר לאי התנועה אל המסלול הנגדי ופגע ברכב אאודי שנסע בכיוון הנגדי. כתוצאה מהתאונה, נהרגו שלושה מנוסעי רכב האאודי, והמערער עצמו נפצע פציעה קשה.

3. בית המשפט המחוזי מצא כי עובדות כתב האישום הוכחו, וכן קבע כי המהירות בה נסע המערער עובר לתאונה היתה בין 110 קמ"ש ל-120 קמ"ש בעוד המהירות המירבית המותרת באיזור נסיעתו הינה 90 קמ"ש. כן קבע כי התאונה נגרמה עקב המהירות המופרזת בה נהג המערער כשהוא מצוי בנתיב השמאלי של הכביש, אשר בחלקו היה נתיב האצה שהסתיים. בשל מהירות נסיעתו, לא הבחין המערער בסיומו של נתיב ההאצה ובקיום אי-תנועה בהמשך לו, וכתוצאה מכך המשיך לנסוע ישר ופגע בגלגלי המכונית השמאליים באי התנועה. פגיעה זו גרמה לו לאובדן שליטה על הרכב. הוא עלה וירד מאי התנועה למסלול נסיעתו מספר פעמים עד שסטה, חצה את אי התנועה ופגע ברכב האאודי שבא ממול, וכך נגרם מותם של שלושת נוסעי אותו רכב.

בית המשפט מצא כי הוכחו יסודות העבירות שיוחסו למערער ובכללן עבירת ההריגה. על יסוד קביעות אלה מצא את המערער אשם בכל העבירות בהן הואשם.

בגזר דינו, עמד בית המשפט על מכלול שיקולי הענישה בעניינו של המערער הן לחומרה והן לקולא, והגיע למסקנה כי באיזון ביניהם ראוי לגזור על המערער עונש מאסר משמעותי ופסילת רשיון לתקופה משמעותית, וכך עשה.

4. הערעור נסב הן על הכרעת הדין והן על העונש. במועד הדיון בפנינו הסכימה התביעה על פי הצעתנו כי המערער יזוכה מהרשעתו בהריגה ויורשע בעבירה של גרימת מוות ברשלנות בניגוד לסעיף 304 לחוק העונשין תשל"ז-1977. כן הוסכם על הצדדים כי הטיעון בפנינו יוגבל לעונש בלבד. פסק דין על פי המוסכם כאמור ניתן על ידנו במועד הדיון. הכרעתנו כאן ניתנת איפוא, לענין העונש בלבד.

5. בא כוח המערער עו"ד מירוז טוען כי טעה בית המשפט בגזרו על המערער עונש כה חמור. לדבריו, חטאו העיקרי של המערער התבטא בנסיעתו במהירות מופרזת - מהירות שעלתה בכ- 20-30 קמ"ש על המהירות המותרת, בנסיבות של תנאי ראות טובים בכביש. במצב דברים זה יש לראות בסטייה מהמהירות המותרת חריגה לא גדולה מסטנדרד המהירות הראוי. מדובר, איפוא, בנסיבות רשלנות המצויות ברף התחתון במידרג החומרה, והעונש שנגזר על המערער אינו מתיישב בחומרתו עם הרף האמור. על אחת כמה וכמה כך הוא כאשר העבירה בה הורשע המערער הומרה מעבירת הריגה

לעבירה של גרימת מוות ברשלנות, ובהיות העונש המקסימלי בגינה שלוש שנות מאסר. בא כוח המערער פירט גם את נסיבותיו האישיות של המערער - את גילו הצעיר, העדר כל עבר פלילי, והסבל הפיסי והמנטלי שנגרם לו בעקבות התאונה הקשה שארעה. עוד טען כי את מדיניות הענישה המחמירה בעבירות הנוגעות לתאונות קטלניות יש להחיל תוך בחינת הנסיבות המיוחדות של כל ענין, ולהימנע מהפעלת מבחנים עונשיים נוקשים מקום שקימות נסיבות אישיות מיוחדות המצדיקות הקלה בעונש.

6. באת כוח המדינה נקטה בעמדה כי, חרף המרת ההרשעה מהריגה לגרימת מוות ברשלנות, ראוי להותיר את העונש שנגזר על המערער כמות שהוא בלא שינוי. נסיבות העבירות, לטענתה, הן קשות, וקביעותיו של בית המשפט קמא מצביעות על רמה גבוהה ביותר של רשלנות וחוסר אכפתיות מצד המערער למתרחש בכביש. ראוי לתת משקל מיוחד למחיר החיים היקר שגבתה תאונה זו, אשר קיפדה חיים של שלושה קרבנות בני משפחה אחת. במצב דברים זה, משקל נסיבותיו האישיות של הנאשם פוחת במידה ניכרת אל מול שיקולי ההרתעה הכלליים המתבקשים מאליהם.

7. נסיבות העבירות בהן הורשע המערער, ובהן עבירת גרם מוות ברשלנות, הינן חמורות מאד בהינתן התוצאה הנוראה שהתרחשה בעקבותיהן - מות שלושה אנשים שנפלו קרבן לנהיגתו הפרועה והמסוכנת של המערער. הדין הוא, ללא ספק, עם בית המשפט המחוזי אשר נקט בקו ענישה מחמיר לסוג זה של עבירות, וביקש להעביר בכך מסר הרתעתי ברור הן למערער בהליך זה והן לנאשמים בכח, אשר נהיגתם בכבישי הארץ מסכנת חיי אדם מדי יום, ותובעת מחיר-חיים יקר ביותר.

אמצעי המלחמה בתאונות הדרכים הם מגוונים, ואינם מצטמצמים לשכלול האמצעים הפיסיים הקשורים בנהיגה על דרך שיפורים ברשת הכבישים או להגברת הפיקוח ואכיפת החוק במרחבי הארץ. עיקרם, בראש וראשונה, בהפעלת אמצעי חינוך והסברה שתכליתם להגביר את המודעות לחשיבות הרבה שבשמירה על תרבות נהיגה ולהפנים את החובה לכבד את חייו ושלומם של הזולת. על אמצעי המלחמה בתאונות הדרכים נמנית גם מדיניות הענישה של עברייני תעבורה הננקטת בבתי המשפט, ובמיוחד הענישה המתייחסת לתאונות קטלניות המקפדות חיי אדם או אלה הגורמות נזק גוף. על מדיניות הענישה כאמור להשתלב בשאר האמצעים הננקטים להשגת מטרה עליונה בחשיבותה - השלטת סדר, משמעת וכיבוד כללי החוק בנהיגה על הכביש, למען שמירה על חיי אדם ושלמות גופם. על הצורך בגישה עונשית מחמירה כלפי אלה הפוגעים בבטיחות התנועה בדרכים עמד בית משפט זה פעמים רבות במהלך השנים. ראה למשל רע"פ 262/91 ארביב נ' מדינת ישראל, פד"י מה(2) 580; רע"פ 4484/92

סוריה רפאל נ' מדינת ישראל, פד"י מו(5) 176, 183; רע"פ 2842/96 כחלון ויקטור נ' מדינת ישראל, תק' על' 96 (2) 481).

8. עם זאת, גם על רקע מדיניות הענישה המחמירה לגבי תאונות דרכים קטלניות, הניצבת ככלל בהליך גזירת הדין, עדיין יש לשקול כל מקרה על נסיבותיו המיוחדות, ולעולם יישקל עניינו האינדיבידואלי של הנאשם על רקע המדיניות הכללית תוך איזון ראוי ביניהם. העונש ייגזר כפרי שקלול של מכלול הנתונים האינדיבידואליים לנאשם ביחס למדיניות העונשית המחמירה, תוך הערכת משקלם היחסי.

9. בענייננו, בית המשפט גזר על המערער 3 שנות מאסר בפועל בגין העבירות בהן הורשע. מרכיב חשוב בשיקולי הענישה מהווה מהות העבירה בה הורשע הנאשם, בין היתר, בשים לב הן ליסוד העובדתי שבעבירה והן ליסוד הנפשי שבה. בנתחו את השיקולים השונים הצריכים לעונש בענייננו, לקח בית המשפט בחשבון, בין השאר, את העובדה כי המערער הורשע בעבירת הריגה, אשר היסוד הנפשי הנדרש לביסוסה כרוך במצב של פזיזות במובן של קלות דעת בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאה הקטלנית מתוך תקווה להצליח למונעה (סעיף 20(א)(2)(ב) לחוק העונשין). בית המשפט קבע כי נתקיים במערער יסוד נפשי של פזיזות במובן האמור. כפי שצוין לעיל, הרשעתו של המערער הומרה מעבירת הריגה לעבירת גרם מוות ברשלנות. משכך, שוב אין לייחס למערער יסוד נפשי של פזיזות ביחס לנסיבות התאונה כפי שארעו. במקום זאת, יש לראותו כמי שנתקיים בו יסוד נפשי של אי מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות או לאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה כאשר אדם מן היישוב יכול היה בנסיבות הענין להיות מודע להן (סעיף 21 לחוק העונשין). אבחנה זו בין עבירת הריגה לעבירת גרם מוות ברשלנות נעוצה בהבדל ביסוד הנפשי של העושה, באופן שבעוד בראשונה נדרש יסוד נפשי של מחשבה פלילית, באחרת נדרש יסוד נפשי של רשלנות. בהמרת עבירת ההרשעה מהריגה לגרימת מוות ברשלנות הורד רף החומרה ממעשהו של המערער מבחינת היסוד הנפשי שנילווה לו. שינוי זה ראוי לו שימצא ביטוי הולם בעונש שנגזר. אף שלא חל שינוי ביסודות העובדתיים של העבירה, אין הרי מי שמעשהו נעשה בקלות דעת תוך נטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות הקטלניות מתוך תקווה להצליח למונען, כמי שלא היה מודע לטיב מעשהו, לקיום הנסיבות או לאפשרות הגרימה לתוצאות הקטלניות מקום שאדם מן היישוב יכול היה להיות מודע להן. (השווה בענין זה ע"פ 2569/00 דהן נ' מדינת ישראל, פד"י נה(2) 613, 624; ע"פ 436/80 עמוסי נ' מדינת ישראל, פד"י לה(2) 566, 574).

10. מעבר להיבט השוני האמור, נראה לנו כי שיקוליו לעונש של בית משפט קמא נשקלו ואוזנו כראוי. המדובר מצד החומרה, בנהיגה רשלנית חמורה אשר הביאה למותם של שלושה קרבנות. אין צריך לומר כי התוצאה המחרידה של מותם של שלושה בני אדם הינה נסיבה מיוחדת לחומרה. הצורך בהרתעת היחיד והרכים מפני נהיגה רשלנית הגורמת לתוצאות קטלניות אינו צריך הדגשה. תכלית זו מחייבת החמרה בענישה. מנגד, נשקלו נסיבותיו האישיות של המערער – גילו הצעיר בעת התאונה (בן 18), היותו אדם נורמטיבי ללא עבר פלילי, והסבל הפיסי והנפשי הרב שהוא עצמו חווה בעקבות התאונה. שירות המבחן הצביע על פגיעותו הנפשית של המערער ביחס לאפשרות ריצוי מאסר ממושך, והמליץ להעמידו במבחן לצורך טיפול. גם היבט זה נשקל וניתן לו ביטוי בשיקולי הענישה.

11. בשיקול כולל של מכלול הנתונים הרלבנטיים, ובכלל זה עובדת המרת עבירת ההריגה בעבירת גרימת מוות ברשלנות, החלטנו להפחית את עונש המאסר בפועל שנגזר על המערער מ-36 חודשי מאסר ל-24 חודשי מאסר. בשאר מרכיבי גזר הדין, ובהם פסילת רשיון הנהיגה ל-20 שנה, לא ראינו להתערב, והם יעמדו בעינם.

ש ו פ ט ת

הנשיא א' ברק:

אני מסכים.

ה נ ש י א

השופטת מ' נאור:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת פרוקצ'יה.

ניתן היום, כ"ג בכסלו תשס"ד(18.12.03).

שופטת

שופטת

הנשיא

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 03083820_R04.doc

מרכז מידע, טל' 02-6750444 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il